

Newsletter

Styczeń 2010

26 stycznia 2010

W auli Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie przy ul. Wóycickiego, odbyły się warsztaty projektowe, będące kontynuacją Konferencji otwierającej Projekt. Zebranych uczestników warsztatów powitał JM Rektor Ryszard Rumianek. Następnie głos zabrał Profesor Tadeusz Klimski, podsumowując dotychczasowe działania projektowe oraz przedstawiając plan warsztatów (zaplanowano 3 referaty oraz dyskusję).

Profesor Janina Józwiak – Merytoryczny Lider Projektu „Akademy Mazowsze 2030” - przedstawiła prezentację „Cele, metody i struktura Projektu”. Wystąpienie ukazywało Projekt przez pryzmat jego odbiorców, precyzując, dla kogo przedsięwzięcie jest ważne, kto osiągnie największe korzyści z jego realizacji oraz jak zostaną wykorzystane jego rezultaty. Słuchacze mieli okazję dowiedzieć się, jak w praktyce zostaną

zrealizowane cele Projektu i czym dla Mazowsza, i mazowieckich uczelni wyższych jest prowadzony foresight.

Aleksander Żołnierski - Kierownik Projektu „Akademy Mazowsze 2030” - przedstawił cele Projektu, ze szczególnym uwzględnieniem ich wpływu na budowę Gospodarki Opartej na Wiedzy, rozwój innowacyjności oraz wzrost konkurencyjności polskiej gospodarki.

Goście warsztatów mieli możliwość zapoznania się z wynikami badań pokazującymi innowacyjność w Polsce na tle innych krajów europejskich.

Marcin Budzewski – przedstawiciel GHK Consulting Ltd. - zaprezentował wyniki kwerendy na temat wiedzy z zakresu Projektu. Analiza ta miała przedstawić kompleksową wiedzę na temat „Akademickiego Mazowsza 2030”, tak w zakresie informacji bezpośrednio dotyczących projektu (jego celów i założeń, postępów, współpracy między partnerami,

promocji projektu, ryzyka związanego z jego realizacją), jak również informacje kontekstowe (dotyczące innych badań na temat rozwoju szkolnictwa wyższego w Polsce i w Europie) oraz informacje uzupełniające o innych projektach foresightowych realizowanych w Polsce. Bardziej szczegółowe informacje na temat kwerendy znajdują się na końcu newslettera.

Po prezentacjach rozgorzała dyskusja tak na temat samego Projektu, możliwości zastosowań jego efektów, metodologii prac, jak również na temat przyszłości mazowieckich uczelni w kontekście zmian społecznych i demograficznych.

Na koniec spotkania Kierownik Projektu przedstawił plan prac na najbliższe miesiące.

O „Gospodarce Opartej na Wiedzy” i innowacyjności w Polsce mówi Aleksander Żołnierski – Kierownik Projektu „Akademickie Mazowsze 2030”

Jakie są Pana dotychczasowe doświadczenia związane z projektami foresight?

Projekt „Akademickie Mazowsze 2030” nie jest pierwszym foresightem, w którym biorę udział. Pełniłem funkcję zarówno eksperta (NPF Polska 2020, projekt ROTMED), jak i zasiadałem w gremiach zarządzających (foresight Kadr Nowoczesnej Gospodarki). Muszę jednak podkreślić, że przede wszystkim zajmowałem się problematyką związaną z innowacyjnością. W tym kontekście moje zainteresowania koncentrują się zarówno na problematyce innowacyjności z punktu widzenia mikroekonomicznego, jak i roli procesów innowacyjnych w rozwoju gospodarczym.

Na warsztatach, które odbyły się 26 stycznia br. przedstawił Pan realizowany foresight przez pryzmat rozwoju innowacyjności i wzrostu konkurencyjności polskiej gospodarki. Projekt „Akademickie Mazowsze 2030” ma przyczynić się, między innymi, do podniesienia jakości kształcenia i dostosowania profilu absolwenta szkoły wyższej do wymagań rynku pracy i Gospodarki Opartej na Wiedzy (GOW). Czym jest Gospodarka Oparta na Wiedzy?

Tak, ale na wstępie musimy sobie dookreślić, czym jest sam foresight. W polskiej nomenklaturze nie istnieje odpowiednik tego pojęcia. Często pojęcie to jest interpretowane jako „prognoza”. Zetknęliśmy się i w naszym projekcie z taką interpretacją – informacja Polskiej Agencji Prasowej o inauguracji projektu Akademickie Mazowsze 2030 opatrzona była takim właśnie „tłumaczeniem”. Jednak foresight jest czymś znacznie odbiegającym od prognozy. Jest to sposób myślenia o przyszłości, którą można przewidzieć i którą można do pewnego stopnia kreować. Jak pisze Jan Kozłowski, foresight jest sposobem radzenia sobie z problemem ryzyka poprzez włączanie do

**INNOWACYJNA
GOSPODARKA**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

procesu decyzyjnego szerokiego kręgu interesariuszy. Foresight łączy środki i cele, pozwala na przewyciężenie dychotomii „wiedzy” i „działania”, „badań” i „praktyki”. Foresight, włączając w proces badawczy zróżnicowane grupy interesariuszy, opiera się na zasadzie wykorzystywania wiedzy rozproszonej. Foresight łączy procesy analizy i budowania konsensusu w podejmowaniu decyzji politycznych. Kluczową kwestią jest też wydłużenie horyzontu myślenia, z „tradycyjnego”, określonego w budowaniu strategii, do długofalowego. Kluczową metodą w badaniach typu foresight jest budowanie scenariuszy. Scenariusze te mogą dotyczyć zarówno rozwoju polityki sektorowej i w tym kontekście służą i jako narzędzie doradcze, jak i instrument polityki, mogą także opisywać problemy horyzontalne i ograniczone do określonego regionu. W naszym projekcie szczególnie cennym narzędziem będą wszelkiego rodzaju narzędzia pozwalające – poprzez szerokie konsultacje społeczne - na osiągnięcie konsensusu w zakresie kluczowych problemów i priorytetów rozwoju szkolnictwa wyższego.

Zakładamy, że cele projektu, jakimi są między innymi określenie strategicznych dziedzin kształcenia i modeli ewolucji szkół wyższych, a także dostosowanie kierunków kształcenia do potrzeb gospodarki, w szczególnym stopniu wiąże się z budowaniem nowych podstaw konkurencyjności polskiej gospodarki. W tym kontekście kluczowym okazuje się budowanie gospodarki opartej na wiedzy, która poprzez wzrost innowacyjności przyczyni się do wzmocnienia istotnych determinant konkurencyjności nowoczesnej gospodarki. W GOW wiedza jest produktem, który napędza rozwój. GOW opiera się na tworzeniu (produkcji) i dystrybucji oraz aplikacji w praktyce gospodarczej wiedzy i informacji.

Co jest najbardziej istotne w procesie budowania GOW?

Wydaje się, że jest to szereg czynników związanych z szerszym wykorzystaniem wiedzy. Kluczowe jest zarówno zwiększanie wydatków na B+R, jak i wpływanie (budowanie świadomości) na przedsiębiorców, aby w większym stopniu wykorzystywali kapitał intelektualny w kierowanych przez nich przedsiębiorstwach. Niezbędne dla budowy GOW działania obejmują zarówno sferę nauki (*science* jak i *akademia*), administrację centralną, jak i przedsiębiorstwa.

GOW jest więc nierozłącznie związana z innowacyjnością, jakie są czynniki rozwoju innowacyjności? Co najbardziej jej sprzyja?

Najważniejsze czynniki rozwoju innowacyjności – determinanty innowacyjności - mają charakter interaktywny. Tworzą wielowymiarową przestrzeń i łączą wiele powiązanych w większym lub mniejszym stopniu czynników. Od wielu lat zajmując się problematyką innowacyjności miałem okazję bliższego przyjrzenia się czynnikom mikroekonomicznym, technologicznym i związanym z zarządzaniem, które determinują podejmowanie wysiłku innowacyjnego w polskich przedsiębiorstwach. Od kilku lat zaczynamy dostrzegać istotę czynników pozaekonomicznych w innowacyjności. Dwa lata temu brałem udział w badaniach identyfikujących społeczne, pozaekonomiczne determinanty. Badanie przeprowadził Pentor na zlecenie PARP (zresztą proponuję zapoznanie się z interesującym raportem,

**INNOWACYJNA
GOSPODARKA**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

który dostępny jest na stronie Agencji). Badania potwierdziły tezę, że proces innowacji jest na ogół uwarunkowany współwystępowaniem kilku czynników, które oddziałują o wiele silniej niż sekwencja pojedynczych czynników. Z drugiej strony istnieje stały, uniwersalny zestaw czynników determinujących innowacyjność (badanych zarówno przez GUS i Eurostat wynikających z założeń metodologii OECD). Czynniki te są w zasadzie niezmiennie, co warunkowane jest procesem ich monitorowania i porównywalności w ramach OECD. Oznacza to, że zakładana jest przewidywalność motywów zmiany, co w pewnym stopniu jest zaprzeczeniem idei kreatywności i samej innowacyjności. W przedsiębiorstwach innowacyjność uzależniona jest od inteligentnych zachowań rynkowych i staje się możliwa wówczas, gdy organizacja osiągnęła wystarczający poziom zarządzania wiedzą i uczenia się organizacyjnego i efektywnego pozyskiwania informacji z otoczenia. Takie zachowania wpisują się w ideę tzw. open innovation.

Zarządzanie wiedzą i uczenie się jest zatem swego rodzaju meta czynnikiem, który umożliwia efektywne kierowanie i zarządzanie bardziej elementarnymi czynnikami rozwoju przedsiębiorstwa.

Na niektóre z czynników innowacyjności możemy mieć wpływ, możemy próbować kreować rzeczywistość

Tak. Czynniki innowacyjności, poza tak „oczywistymi”, związanymi z otoczeniem jak popyt na innowacyjne wyroby, dostęp do źródeł finansowania innowacyjnych pomysłów, czy wewnętrznych, jak np. technologia informacyjna, nakłady na B+R czy patentowanie, podzielić można na takie, które można w większym (bezpośrednio) lub mniejszym (pośrednio) stopniu kształtować w samym procesie edukacji akademickiej.

Czynniki te, to zasoby ludzkie, ale i sposoby efektywnego nimi zarządzania. Specjalistyczna wiedza i umiejętności menedżerskie, zdolność do identyfikacji i pozyskiwania niezbędnych zasobów finansowych. Kluczową kwestią jest też zdolność do efektywnego wykorzystania posiadanych już zasobów technicznych i technologicznych oraz umiejętność wykorzystywania dostępnych informacji, zarządzania nimi czy pozyskiwanie nowych źródeł informacji, uczenie się zarówno indywidualne, jak i uczenie się organizacji.

A co najbardziej utrudnia rozwój innowacyjności?

Chyba największym problemem jest „tradycyjnie” niski poziom współpracy. Dotyczy to nie tylko przedsiębiorstw (i współpracy z innymi firmami czy otoczeniem naukowym). Poziom współpracy wynika zapewne z niskiego kapitału społecznego: braku zaufania, niskiego kapitału relacyjnego, zbyt dużego nacisku na kwestie formalne w zakresie zarządzania kapitałem ludzkim. Badania przeprowadzone wśród polskich przedsiębiorców wskazują, że aż 20% z nich nie wie, że istnieją możliwości współpracy ze środowiskami naukowymi, 40% przedsiębiorców nigdy nie podejmowało prób nawiązania kontaktów z naukowcami a około 40% przedsiębiorców nie wie, jak dotrzeć do ośrodków naukowych zainteresowanych komercjalizacją badań. Sytuację komplikuje fakt, że aż 56% nie widzi potrzeby współpracy z ośrodkami naukowymi a jedynie 10% firm dostrzega, we współpracy z naukowcami, szansę zwiększenia możliwości eksportowych.

**INNOWACYJNA
GOSPODARKA**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Jaka jest innowacyjność w Polsce, w porównaniu z innymi krajami Europy, jak Polska wypada na ich tle?

Główne problemy polskiej innowacyjności nie wynikają z czynników o charakterze ekonomicznym i finansowym, są to raczej problemy kulturowe, organizacyjne i psychologiczne. Dekompozycja sumarycznego indeksu innowacyjności (porównanie Polski i EU27 w 2007 roku) określa najważniejsze agregaty jako: czynniki wpływające na innowacyjność (np. liczba absolwentów studiów technicznych i w zakresie nauk ścisłych itp.), związane z kreacją wiedzy (m.in. wydatki publiczne i prywatne na B+R), innowacyjnością i przedsiębiorczością (takie jak np. liczba innowacyjnych MŚP, liczba przedsiębiorstw współpracujących w procesie kreowania innowacji), „użytecznością” (np. zatrudnieniem w usługach high-tech i eksport wysokiej technologii) i własnością intelektualną (np. liczba patentów, w tym patentów w Triadzie Patentowej). Wartość sumarycznego indeksu innowacyjności dla Polski wyniosła w 2007 roku 0,24, przy średniej dla UE27 – 0,46 (lider - Szwecja – osiągnął wartość 0,73). Polska wyprzedziła takie kraje jak Bułgaria, Łotwa, Rumunia. Wśród wymienionych czynników atutami dla naszego kraju są: wyższa od średniej UE sprzedaż nowych (w skali przedsiębiorstwa) produktów, edukacja młodzieży czy poziom wydatków na technologię informacyjną (który może wynikać z nadrabiania zapóźnienia technologicznego w tej dziedzinie). Zdaniem ekspertów innowacyjność polskich przedsiębiorstw można określić jako „zaawansowane raczkowanie”.

Czy można już dziś określić, na ile efekty „Akademickiego Mazowsza 2030” przyczynią się do rozwoju innowacyjności na Mazowszu?

Zakładamy, że cele, jaki postawiliśmy sobie w projekcie w większości przyczynią się ostatecznie do ponoszenia konkurencyjności gospodarki. Zwłaszcza poprzez wzrost innowacyjności przedsiębiorstw. Naszymi („projektowymi”) atutami są właśnie dość szeroko określone cele. Naczelnym zadaniem jest zatem dostosowanie oferty kształcenia do potrzeb rynku pracy oraz wzrost zasobu kadr nowoczesnej gospodarki związanych ze strategicznymi kierunkami kształcenia. Dążymy do tego, aby podnieść konkurencyjności przedsiębiorstw działających na Mazowszu w oparciu o innowacje oraz poprzez zapewnienie właściwych zasobów kadrowych.

Informacja nt dokumentu Kwerenda na temat istniejącej wiedzy z zakresu projektu Foresight regionalny dla szkół wyższych Warszawy i Mazowsza „Akademickie Mazowsze 2030” przygotowanej przez GHK Consulting Ltd.

Dokument przedstawia badania i analizy poświęcone rozwojowi polskiego szkolnictwa wyższego. Analizie poddano szereg dokumentów, pod kątem ich celu i zakresu, wyników (niektóre z projektów były na etapie realizacji), stosowanych metod badawczych, praktycznego wykorzystania wyników

**INNOWACYJNA
GOSPODARKA**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

badania oraz oceny przedsięwzięcia pod kątem rekomendacji dla rozwoju szkolnictwa wyższego.

Autorzy analizy wskazali, które z dokumentów powinny być brane pod uwagę w pracach projektowych, w których aspektach są one istotne dla projektu „Akademickie Mazowsze 2030”. Zarekomendowano niektóre z rezultatów prac jako szczególnie przydatne z punktu widzenia realizowanego foresight'u.

Analiza wykonana przez GHK Consulting wskazuje na dużą unikalność projektu „Akademickie Mazowsze 2030”. Projekt dotyczy ważnego tematu, jakim jest reforma szkolnictwa wyższego w Polsce, ma duże znaczenie regionalne i stanowi element integracji „publicznego” i „niepublicznego” środowiska akademickiego w Polsce.

Z dokonanej analizy wynika również szereg problemów/zagadnień, które powinny być poruszone w trakcie prac badawczych m.in. sposób finansowania szkolnictwa wyższego w Polsce, zwiększenie autonomii uczelni, podniesienie prestiżu zawodu badacza/naukowca, poprawa jakości kształcenia w Polsce, wzmocnienie partnerstwa uczelni z biznesem, budzenie aktywności zawodowej Polaków.

"Foresight regionalny Akademickie Mazowsze 2030"

Projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka 2007 – 2013, realizowany w ramach Działania 1.1 Poddziałania 1.1.1.

**INNOWACYJNA
GOSPODARKA**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

